

Las kallab!

■ Suveteatrite kõige tähtsam lavastaja on ilmataat.

Suvi on vabaõhupidude ja kontsertide aeg. Paljudele aga ei paku need massiüritused oma igavese ilma nässumineku ohu, sääskede pinina ning lakkamatult nina ees saalivate kuulajate-vaatajatega suurt kunstilist elamust. Ja plaasterdatud põskedega (varjatud mikrofonid!) näitlejate-lauljatega. Muidugi on erandeid, kus kogu atmosfäär on täis fiilingut ja pauerit, äksönist rääkimata. Nagu nüüd tavaks öelda.

Klassikasöber kass

Esimene vabaõhukontsert, mis jättis mulle paljudeks aastakümneteks elamuse, toimus Paide Vallimäel. Puhkpilliorkestril Tallinnast oli mängimisega teatavaid raskusi, sest esimeses reas istuvad poisikesed lutsisid isukalt sidruneid. Pillimehed katkestasid aeg-ajalt mängu ja raputasid torud kuivaks. Vene ajal olid tsitruselised kaunis haruldased fruktid ja nende nägemine pani suu kadedalt vett jooksmale!

Teinekord tuli sealsamas laulvate Georg Otsa ning Viktor Gurjevi vahele kassipoeg, kes silmanähtavalt nautis klassikalisi duette. Kihistavaid kuulajaid nähes seisid laulukuulsused tahtmatult kui jalgpallurid karistuslöögi ootel. Sellist performantsi juba siseruumides ei näe!

Ilmataadi kavatsustest sõltub paljus etenduste kordaminek, publikumenu ning sissetulek. Iga suve hakul vabas õhus peetavate pidude ja kontsertide korraldajad muudkui muravad päid ning pinnivad sünoptikutelt-klimatoloogidelt, millised nädalad võiksid tulla need kõige soojemad, kõige kuivemad. Ikka sellepärast, et üritused päris untsu ei läheks.

Kinnitatakse küll, et etendused toimuvad iga ilmaga ning et rahvale on varutud vihmakeebid jne.

“Vabaõhuteatri üks võlusid ongi selles, et see pakub adrenaliini nii publikule kui ka tegijatele: silm käib tihti üle taeva ja me ei tea kunagi, mis juhtub. Nii näitlejad kui publik peavad olema alati ootamatusteks valmis.” (Andres Dvinjaninov, Postimees, juuni 2004.)

Ootamatusi tuleb aga meie kliimas sageli ette. Mõned näited.

Tolle 2004. aasta juunis etendati Tartus rokkooperit “Jesus Christ Superstar”. Kõrgemal pool lavastus ilmselt ei meeldinud, igatahes tõmmati sellele vesi peale. “Nii võib ju rishtil surnuks külmuda!” kommenteeris oma elamusi üdini vettinud peategelane.

Samal suvel viisid rahe ja külm Grillfesti pankrotti. Ooperis (või oli see muusikal?) “Aida” lõdisesid nii egiptlased kui nuubialased.

Igati eestimaise etenduse näiteks on muidugi “Külmetava kunstniku portree”.

Ilmataadile ei paista meeldivat ka ballett – igatahes tuli augustis 1998 Tamula ääres luikedel tantsida jalgu-pidi vihmavees (luigid aga pole sugugi nii tolerantsed nagu haned...).

Lõunamaalastel on meie maal eriti raske. Seitse aastat tagasi pidid jaanikuus Senegali pillimehed Tartu laulväljakul elu eest trumme taguma, et sooja saada. Nii Kiri Te Kanawa Pärnu kui Montserrat Caballe Tartu kontserdi aegu sadas kõva vihma.

Laulupeo-ilmad

Arvatakse, et laulupeod on kui jaanipäevad, kus ilma vihmata läbi ei saa. Pole õige – mõlemad pidupäevad on saanud näha igasugust ilma.

Uno Uiga: “Ilm pole kunagi laulu-pidu ära rikkunud, võib-olla ainult natuke seganud. Ka esimesel üldlaulupeol sadas ladinale, nii et isegi Jakob Hurda kõne jäi pooleli, sest vihm ajas tindi paberil laiali, aga laulu mõte sest ajast on jäänud.” (Tartu Postimees, juuni 2004.)

Klimatoloog Andres Tarand on teinud statistikat laulupidude kohta. Tuli välja, et vihma on sadanud vähem kui pooltel laulupäevadel. Lauluveteranidele on eluks ajaks meelde jäänud 1960. aasta peo esimese päeva paduvihm – 25 mm, teisel päeval lisandus veel 19 mm.

Äikest on peoliste peade kohal kōmisenud vähemalt neljal korral. Kõige ebameeldivama ilmaga laulupeoks peab Tarand aga Tallinna oma 1938, kus kogu aja tibutas külma vihma.

Kuumim pidu toimus nähtavasti kaugel 1891. aastal, kui 20.–21. juunil oli Tartus varjus 27 kuni 29 kraadi. Sügisene ilm sattus aga 1933. a laulupeo viimasele päevale, kui kraadi-

klaas näitas kesksuvel pidevalt kümnekraadist jahedust. Päikeselisi ja sooje laulupäevi on juhtunud seevastu päris sageli.

Huvitaval kombel meeldib taeva-ehk ilmataadile mootorrattapõrin ning pärimusmuusika. Jõgevamaal toimuvad tsiklimeeste kokkusaamised jäävat alati omadega kuivale, Viljandi festivalil tulevat ikka sops vihma (vahel ka kõue ja rahet), muidu olevat ilm igati kena.

Mulgimaa kuulsaima muusikaürituse peakorraldaja Ando Kiviberg: “Paar festivali on olnud, kus ei ole tilkagi sadanud. Aga siis ollakse ka väga pettunud.”

Mudafestivalid

Woodstocki nimi toob eestlastele esmalt meelde aprilliõise lahingu Tallinna samanimelises klubis, miljonitele kogu maailmas aga legendaarse hipiajastu ühe suurima muusikapeo 1969. aasta augustis New Yorgi osariigis. Meelde jääv oli ta mitte ainult kuulsate esinejate (Jimi Hendrix, Janis Joplin, Joe Cocker, Joan Baez jt), vaid ka väga viletsa ilma tõttu.

Võiks arvata, et mudasuse poolest on kuulsad Pori džässifestivalid Soomes, aga ei. Hoopis taanlaste Roskilde ning brittide Glastonbury rokipeod. Tänavu sadas esimesena nimetatud festivali ajal vaid ühe päeva maha üle kuunormi jagu vett – 100 mm (Roskilde 37 festivali rekord). Ansambli The Who laulja Pete Townshend kommenteeris: “Indias on vihm jumala õnnistuseks, Põhja-Euroopas näib ta omavat õige veidrat huumorimeelt!”

Suurema kui sajatuhandelise pealtvaatajate massi jalgealune – vitsakimbud ja õled – kadusid paksu mutta. Kohati uhuti ära telklinnakud.

Glastonbury festivalide ajaloo (alates 1970. aastast) on paar korda üritust kutsutud “mudavanniks”. Kaks aastat tagasi hilines peo avamine tugeva vihma ning äikese tõttu. Mitu telki said välgutabamuse. Tänavu anti 1800 inimesele 177 500st arstiabi – olid hooletult astunud libedale teele. Pärast seda festivali järgnes 70 000 osavõtjaga kampaania “Peatage kliima kaos!”.